

Advies nr. 35/2020 van 24 april 2020

Betreft: advies m.b.t. het ontwerp van koninklijk besluit *tot wijziging van het koninklijk besluit van 1 december 1999 inzake de registratie van opvarenden van passagiersschepen* (CO-A-2020-028)

De Gegevensbeschermingsautoriteit (hierna de "Autoriteit");

Gelet op de wet van 3 december 2017 *tot oprichting van de Gegevensbeschermingsautoriteit*, inzonderheid op artikelen 23 en 26 (hierna "WOG");

Gelet op de Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG* (hierna "AVG");

Gelet op de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens* (hierna "WVG");

Gelet op het verzoek om advies van de heer Philippe De Backer, Minister van Digitale agenda, Telecommunicatie en Post, belast met Administratieve vereenvoudiging, Bestrijding van de sociale fraude, Privacy en Noordzee, ontvangen op 12/03/2020;

Gelet op het verslag van mevrouw Alexandra Jaspar, Directeur van het Kenniscentrum van de Gegevensbeschermingsautoriteit ;

Brengt op 24 april 2020 het volgend advies uit:

I. VOORWERP VAN DE AANVRAAG

1. De Richtlijn 98/41/EG van de Raad van 18 juni 1998 *inzake de registratie van de opvarenden van passagiersschepen die vanuit of naar havens in de lidstaten van de Gemeenschap varen*, werd in Belgisch recht omgezet door onder meer door het koninklijk besluit van 1 december 1999 *inzake de registratie van opvarenden van passagiersschepen*.

2. De Richtlijn 98/41/EG werd aangepast door de Richtlijn (EU) 2017/2109 van het Europees Parlement en de Raad van 15 november 2017 *tot wijziging van Richtlijn 98/41/EG van de Raad inzake de registratie van de opvarenden van passagiersschepen die vanuit of naar havens in de lidstaten van de Gemeenschap varen en Richtlijn 2010/65/EU van het Europees Parlement en de Raad betreffende meldingsformaliteiten voor schepen die aankomen in en/of vertrekken uit havens van de lidstaten*. De door deze laatste richtlijn aangebrachte aanpassingen moesten uiterlijk tegen 21/12/2019 in Belgisch recht geïncorporeerd zijn. Het ontwerp van koninklijk besluit *tot wijziging van het koninklijk besluit van 1 december 1999 inzake de registratie van opvarenden van passagiersschepen*, hierna het ontwerp, kadert daarin.

3. Het doel van de Richtlijn 98/41/EG wordt in artikel 1 als volgt omschreven:

4. *“Het doel van deze richtlijn is de veiligheid en reddingskansen te verhogen van passagiers en bemanning van passagiersschepen die vanuit of naar havens van de lidstaten van de Gemeenschap varen en een doeltreffender aanpak mogelijk te maken van de opsporings- en reddingsoperaties en de verdere afwikkeling van de gevolgen van een ongeluk”.*

5. Met het oog daarop moest voor wat passagiersschepen betreft die naar of uit EU-havens vertrokken:

- het aantal opvarenden gemeld worden aan de kapitein van het schip en aan passagiersregistratiebeambte van de maatschappij of aan een zich aan wal bevindend systeem van de maatschappij (= scheepseigenaar) dat voor hetzelfde doel dient;
- vóór het vertrek van het schip per opvarende een aantal gegevens [de achternaam, de voornamen of de initialen, het geslacht, de leeftijdscategorie (volwassene, kind of zuigeling) waartoe de persoon behoort, dan wel leeftijd of geboortjaar] worden verzameld die werden doorgegeven aan de passagiersregistratiebeambte van de

maatschappij of aan een zich aan wal bevindend systeem van de maatschappij dat hetzelfde doel dient.

6. De aanpassingen die ingevolge de Richtlijn (EU) 2017/2109 moeten worden doorgevoerd hebben tot gevolg dat:

- de informatie m.b.t. de opvarenden niet langer enkel door elke maatschappij wordt bewaard maar ook wordt doorgegeven aan het nationaal elektronisch platform¹ en vervolgens bewaard bij de aangewezen instantie;
- de verzamelde gegevens worden uitgebreid met:
 - de nationaliteit;
 - de exacte geboortedatum (voordien werd of de leeftijdscategorie of het geboortjaar of de leeftijd vermeld);
 - het op initiatief van de opvarende verstrekt contactnummer voor noodsituaties.

II. ONDERZOEK VAN DE AANVRAAG

a) De verwerkte persoonsgegevens (artikel 4 van het ontwerp)

7. Artikel 5.1.c), AVG bepaalt dat persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en beperkt moeten zijn tot wat noodzakelijk is voor de beoogde doeleinden ('minimale gegevensverwerking').

8. In het licht van het door Richtlijn 98/41/EU nagestreefde doeleinde, namelijk *veiligheid en reddingskansen te verhogen van passagiers en bemanning van passagiersschepen*, geeft de toevoeging van het gegeven "nationaliteit" geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen (artikel 5.1.c) AVG). Op passagiersschepen treft men doorgaans opvarenden van verschillende nationaliteiten aan. Ingeval van problemen laat deze informatie toe de officiële instanties te identificeren die kunnen aangesproken worden met het oog op het bijvoorbeeld contacteren van familieleden van een opvarende. Daarenboven stelt de Autoriteit vast dat deze toevoeging een gevolg is van de opname van dit gegeven in artikel 5 van de Richtlijn 98/41/EG.

9. Dit laatste is trouwens ook het geval voor de vermelding van de geboortedatum. Daar waar voordien de leeftijdscategorie, de leeftijd of het geboortjaar volstond, wordt nu de exacte geboortedatum voorgeschreven. Dit geeft evenmin aanleiding tot bijzondere

¹ Dit is het nationaal elektronisch platform voor het verrichten van meldingsformaliteiten voor schepen gecreëerd in toepassing van de Richtlijn 2010/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 *betreffende meldingsformaliteiten voor schepen die aankomen in en/of vertrekken uit havens van de lidstaten en tot intrekking van Richtlijn 2002/6/EG*.

opmerkingen, net zoals de registratie van het noodcontactnummer dat alleen wordt verwerkt voor zover de betrokkene daartoe het initiatief neemt en dus eigenlijk toestemming² geeft met de verwerking ervan (artikel 6.1.a) AVG).

10. Zowel de Richtlijn 98/41/EG als het koninklijk besluit van 1 december 1999 voorzien momenteel reeds dat eveneens wordt geregistreerd: *door passagiers op eigen initiatief verstrekte informatie in verband met speciale zorg of bijstand die in noodsituaties noodzakelijk kan zijn*. Deze informatie kan bijvoorbeeld betrekking hebben op gezondheidsinformatie, religieuze bijstand. Het is dus mogelijk dat dit gepaard gaat met de verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens bedoeld in artikel 9.1³ AVG, wat in beginsel verboden is tenzij deze verwerking kan gestoeld worden op een rechtsgrond vermeld in artikel 9.2. AVG.

11. In de mate dat er bijzondere categorieën van persoonsgegevens worden verwerkt, dan zal deze verwerking gebaseerd zijn op artikel 9.2.a) AVG, namelijk de toestemming van de betrokkene die het initiatief nam om deze informatie te verschaffen. Louter volledigheidshalve vestigt de Autoriteit de aandacht op de specifieke vereisten van artikel 9 WVG die de verwerkingsverantwoordelijke in acht moet nemen wanneer gegevens m.b.t. de gezondheid worden verwerkt.

b) Verwerkingsverantwoordelijken (artikelen 1, 4 en 6 van het ontwerp)

12. Daar waar vroeger de informatie m.b.t. de opvarenden door de maatschappij werd verzameld en bewaard, zal de maatschappij voortaan de gegevens verzamelen en bewaren, maar ze eveneens bezorgen aan de "aangewezen instantie" die ze bewaart en gebruikt met het oog op interventies op zee (samenlezen van artikelen 4 en 6).

13. De steller van het ontwerp is van oordeel dat artikel 1 van het ontwerp de verwerkingsverantwoordelijke aanduidt, namelijk de "*aangewezen instantie*": *de dienst van het Vlaamse Gewest die belast is met de reddingsoperaties op zee*". Dit is niet meer dan een omschrijving wat onder de term "aangewezen instantie" moet begrepen worden, niet een eenduidige identificatie van de verwerkingsverantwoordelijke.

² Artikel 4.11) AVG definieert een geldige toestemming als: "*elke vrije, specifieke, geïnformeerde en ondubbelzinnige wilsuiting waarmee de betrokkene door middel van een verklaring of een ondubbelzinnige actieve handeling hem betreffende verwerking van persoonsgegevens aanvaardt*".

³ Dit zijn persoonsgegevens waaruit ras of etnische afkomst, politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, of het lidmaatschap van een vakbond blijken, en verwerking van genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon, of gegevens over gezondheid, of gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid blijkt.

14. De Autoriteit stelt vast dat het ontwerp de verwerkingsverantwoordelijke(n)⁴ niet aanduidt. De bepaling door de regelgeving van de verwerkingsverantwoordelijke(n) draagt bij tot transparantie en vergemakkelijkt de uitoefening van de rechten van de betrokkenen vastgelegd door de artikelen 12 – 22 AVG. De Autoriteit maakt van deze gelegenheid gebruik om eraan te herinneren dat de aanwijzing van de verwerkingsverantwoordelijken in het licht van de feitelijke omstandigheden gepast moet zijn. Met andere woorden, voor elke verwerking van persoonsgegevens moet worden nagegaan wie feitelijk het doel nastreeft en controle heeft over de verwerking⁵. Het ontwerp schiet op dit punt tekort.

15. De steller van het ontwerp moet nagaan wie verwerkingsverantwoordelijke(n) is/zijn: zowel de maatschappij als de reddingsdienst van het Vlaamse Gewest? Zijn zij desgevallend gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken? Dit moet in de tekst worden uitgeklaard zodat het voor de betrokkene duidelijk is tot wie hij zich kan richten om zijn rechten uit te oefenen.

16. Als deze problematiek wordt uitgeklaard, volstaat een verwijzing naar de *dienst van het Vlaamse Gewest die belast is met de reddingsoperaties op zee*. Concreet betekent dergelijke vage vermelding dat de betrokkene in de administratieve organisatie van het Vlaamse Gewest op zoek moet gaan naar de bevoegde dienst. Dit is onaanvaardbaar. De tekst moet het departement of agentschap – waarvan de dienst bevoegd voor reddingsoperaties op zee deel uitmaakt – identificeren.

c) Bewaartermijn (artikelen 6 en 8 van het ontwerp)

17. Krachtens artikel 5.1.e) AVG mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard, in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren, dan noodzakelijk voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.

18. Artikel 6 van het ontwerp preciseert de maximale bewaartermijn van de persoonsgegevens van de opvarenden door de maatschappij: uiterlijk tot het schip zijn reis

⁴ Zie artikel 4.7) AVG: "verwerkingsverantwoordelijke": een natuurlijke persoon of rechtspersoon, een overheidsinstantie, een dienst of een ander orgaan die/dat, alleen of samen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt; wanneer de doelstellingen van en de middelen voor deze verwerking in het Unierecht of het lidstatelijke recht worden vastgesteld, kan daarin worden bepaald wie de verwerkingsverantwoordelijke is of volgens welke criteria deze wordt aangewezen".

⁵ Zowel de Werkgroep 29 – voorganger van de EDPB – als de Autoriteit hebben benadrukt dat het concept verwerkingsverantwoordelijke vanuit een feitelijk perspectief moet worden benaderd. Zie: Werkgroep 29, Advies 1/2010 over de begrippen "verantwoordelijke voor de verwerking" en "verwerker", 16 februari 2010, blz. 9 (https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2010/wp169_en.pdf) en Gegevensbeschermingsautoriteit de Autoriteit?, *Overzicht van de begrippen verwerkingsverantwoordelijke/verwerker in het licht van de Verordening (EU) nr. 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens (AVG) en enkele specifieke toepassingen voor vrije beroepen zoals advocaten*, blz.1 (https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/Begrippen_VW_OA.pdf).

veilig heeft voltooid en de gegevens werden doorgegeven aan het elektronisch platform. Dit geeft geen aanleiding tot bijzondere bedenkingen. De gegevens zijn dienstig om aan noodsituaties aan boord van het schip het hoofd te bieden in afwachting van de tussenkomst van de aangewezen instantie.

19. In dat artikel wordt ook specifiek voorzien dat de maatschappij de informatie m.b.t. de opvarenden die speciale zorg of bijstand nodig hebben voor het vertrek meedeelt aan de kapitein. Er is niet bepaald hoelang deze laatste die informatie bijhoudt. De tekst moet op dit punt worden aangevuld: er is voor hem geen reden om die persoonsgegevens nog te bewaren nadat het schip zijn reis heeft voltooid.

20. Artikel 8 van het ontwerp preciseert de maximale bewaartermijn van de persoonsgegevens van de opvarenden door de aangewezen instantie:

- normaal tot het schip de reis veilig heeft voltooid en in ieder geval niet langer dan 60 dagen na het vertrek van het schip. Dit is een overname van artikel 10.3.a) van de Richtlijn 98/41/EU. Voor zeer lange cruises worden de gegevens dus gewist vóór het einde van de reis.
- in geval van een noodsituatie of ongeval tot de onderzoeken en gerechtelijke procedures zijn afgerond.

21. Dit geeft geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen.

22. In dit artikel van het ontwerp wordt tevens gesteld dat de gegevens worden gewist zodra ze voor de toepassing van dit besluit niet meer nodig zijn. Dit is overbodig en moet worden weggelaten gelet op het feit dat:

- er maximale bewaartermijnen werden vastgesteld met het oog op de toepassing van het besluit;
- het neerkomt op het herhalen van het beginsel van de beperking van de opslagtermijn van persoonsgegevens zoals voorzien door artikel 5.1.e) van de AVG en heeft bijgevolg geen enkele bijkomende juridische meerwaarde. Deze bepaling schendt daarnaast het overschrijfverbod van de AVG⁶.

⁶ Ter herinnering, en zoals het Hof van Justitie van de Europese Unie consequent in zijn rechtspraak heeft geoordeeld, houdt de rechtstreekse toepasselijkheid van Europese verordeningen een verbod in op een transcriptie ervan in nationaal recht, omdat een dergelijke procedure" (creëren) een dubbelzinnigheid kan inhouden met betrekking tot zowel de juridische aard van de toepasselijke bepalingen als het tijdstip van de inwerkingtreding ervan (HJEU, 7 februari 1973, *Commission vs. Italië* (C-39/72), Jurisprudentie, 1973, blz. 101, § 17). zie ook en met name HJEU, 10 oktober 1973 *Fratelli Variola S.p.A. vs. Italiaanse Administratie van financiën*, Jurisprudentie, 1973, blz. 981, § 11; HJEU, 31 januari 1978, *Ratelli Zerbone Snc c. Amministrazione delle finanze dello Stato*, Jurisprudentie (C-94/77), 1978, p. 99, §§ 24-26.

23. Zowel artikel 6 als 8 van het ontwerp voorzien in de mogelijkheid dat van de vooropgestelde bewaartermijn van de persoonsgegevens wordt afgeweken wanneer specifieke wettelijke verplichtingen, onder meer voor statistische doeleinden, dit vereisen. De Autoriteit neemt hiervan akte maar vestigt er de aandacht op dat de verdere verwerking voor statistische doeleinden bij voorkeur gebeurt aan de hand van anonieme gegevens⁷. Indien het niet mogelijk is om met anonieme gegevens het beoogde verwerkingsdoeleinde te bereiken, kunnen gepseudonimiseerde⁸ persoonsgegevens worden gebruikt. Indien ook deze niet toelaten het beoogde doeleinde te verwezenlijken kunnen, slechts in laatste instantie, ook niet-gepseudonimiseerde persoonsgegevens worden aangewend.

24. Het is aan verwerkingsverantwoordelijke om, gelet op de aard van het statistisch doeleinde, te analyseren of hij aan zijn wettelijke verplichting kan voldoen door alleen nog anonieme gegevens te bewaren.

**OM DEZE REDENEN,
de Autoriteit**

is van oordeel dat volgende aanpassingen van de tekst zich opdringen:

- de diverse verwerkingsverantwoordelijken dan wel gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken identificeren en opnemen in de tekst (punten 14 - 16);
- de bewaartermijn van de aan de kapitein meegedeelde persoonsgegevens regelen (punt 19);
- het weglaten van de vermelding dat de gegevens worden gewist zodra ze voor de toepassing van dit besluit niet meer nodig zijn (punt 22);

vestigt de aandacht op het volgende:

- de verwerkingsverantwoordelijke(n) zal (zullen) naar alle waarschijnlijkheid bijzondere categorieën van persoonsgegevens bedoeld in artikel 9.1 AVG verwerken en meer in het bijzonder bij de verwerking van persoonsgegevens m.b.t. de gezondheid moet artikel 9 WVG worden nageleefd (punten 10 - 11);

⁷ Anonieme gegevens: informatie die niet aan een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon kan worden gekoppeld (art. 4.1) AVG, a contrario).

⁸ "Pseudonimisering: het verwerken van persoonsgegevens op zodanige wijze dat de persoonsgegevens niet meer aan een specifieke betrokkene kunnen worden gekoppeld zonder dat er aanvullende gegevens worden gebruikt, mits deze aanvullende gegevens apart worden bewaard en technische en organisatorische maatregelen worden genomen om ervoor te zorgen dat de persoonsgegevens niet aan een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon worden gekoppeld." (zie artikel 4.5) AVG).

- de verwerkingsverantwoordelijke moet, gelet op de aard van het statistisch doeleinde, analyseren of hij aan zijn wettelijke verplichting kan voldoen door alleen anonieme gegevens te bewaren (punten 23 - 24).

(get.) Alexandra Jaspar

Directeur van het Kenniscentrum